

NOVOSTI

Sv. Antun Padovanski, sv. Barbara i Blažena Djevica Marija - tihi čuvari autoceste A6 (5)

ZAGREB (IKA) 19.08.2024. / 14:34

Na dionicama autocesta u Hrvatskoj kojima upravljaju "Hrvatske autoceste d.o.o." nalazimo i njihove tihe čuvare. Kako bi se s njima upoznali, cilj autora vlč. mr. sc. Tomislava Hačka je kroz ovaj rad predstaviti te svojevrzne "krajputaše" koji nisu dostupni široj javnosti. U sljedećim dijelovima rada upoznat ćemo se sa tihim čuvarima autoceste A6.

9.2. Sveti Antun Padovanski – tihi čuvar autoceste A6

Na ovoj dionici autoceste A6 sa sv. Antunom susrest ćemo se u dva navrata. Naime, prva kapelica sv. Antuna Padovanskoga nalazi se kod tunela Javorova kosa, između čvora Vrbovsko i čvora Ravna gora (stacionaža km 29 + 300 desno), smjer Rijeka. Navedena dionica autoceste otvorena je 1997. godine.

Druga kapelica u čast sv. Antunu Padovanskom podignuta je i na SOS ugibalištu, između čvora Oštrovica i čvora Kikovica (stacionaža km 67 + 500 lijevo), smjer Zagreb. Navedena je dionica otvorena 1982. godine.

I) TUNEL JAVOROVA KOSA

„Tunel Javorova kosa nalazi se na dionici Kupjak – Vrbovsko na predjelu Ravne gore. Izveden je kao dvocijevni dvotračni tunel. Duljina tunnelske cijevi iznosi 1462 m. Zbog uzdužnog nagiba kolnika od 5,5% izgrađena su po tri prometna traka u svakome smjeru. Tunel je iskapan hidrauličkim čekićem. U njemu se postiže drugi najveći visinski maksimum na cijeloj dionici autoceste, od 832 m. n. m. (najviša točka je prijelaz Dedin na dionici Delnice – Kupjak koja iznosi 860 m. n. m.)“, ističe se u „Tehničkoj monografiji“ HAC-a o ovom tunelu.

Inače, vrh Javorove kose (kosa, blag uspon) nalazi se ponad istoimenoga tunela na visini od 1016 m, a u njegovoj blizini nalazi se i izvor poznat pod imenom „Božji studenac“. Tako je i područje Javorove kose ono koje je vodospremište za Ravnu Goru i okolna mjesta jer, kako je istaknuto na službenim mrežnim stranicama Općine, „iz njezina podnožja izvire šest potoka ponornica, a nešto podalje i rijeka Dobra“.

Sâm razvoj Ravne Gore može se pratiti od izgradnje Karoline, a danas na području Općine (82,08 km²) po posljednjem popisu stanovništva iz 2021. godine živi 2028 stanovnika u šest naselja: Kupjak, Leskova Draga, Ravna Gora, Stara Sušica, Stari Laz i Šije.

Silazeći s autoceste A6 u Ravnoj Gori, svakako se preporučuje svakom putniku posjetiti župnu crkvu sv. Terezije Avilske, a na putu prema „Božjem studencu“ treba posjetiti i vidikovac na vrhu Javorove kose.

II) SVETI ANTUN PADOVANSKI

Kao i prethodni svetac, sv. Kristofor, tako se i sv. Antun Padovanski (1195. – 1231.), osim po redovničkom odijelu, ističe po tome što u svojim rukama nosi dijete Isusa i ovoga sveca prepoznamo i kao sveca svega svijeta. Iako je Antunovo ime prepoznato diljem svijeta, u ovom dijelu rada upoznat ćemo se kratko i s njegovim životom (usp. „Sveci kroz crkvenu godinu, str. 281–285).

Foto: HAC, Kapela sv. Antuna Padovankog, A6

Sv. Antun Padovanski jedan je od „najomiljenijih i najčašćenijih svetaca katoličkog svijeta. Zahvaljujući iznimnim čudotvornim krepostima radi kojih ga se zaziva, u Italiji – a posebice u Padovi – poznat je jednostavno kao ‘Svetac’. Već je za života uživao veliko nasljedovanje i divljenje, tako da su mu svega nekoliko godina nakon smrti Padovanci posvetili lijepu i jednostavnu crkvu u franjevačkome stilu, koja je kasnije pretvorena u predivnu baziliku, pomalo istočnoga stila – a danas metu hodočasnika iz čitava svijeta. Zahvaljujući

duhovnim čudesima, koja se u njoj često događaju po zagovoru ovoga sveca, Pavao VI. prozvao ju je duhovnom klinikom – bolnicom za dušu.

Iako se svetoga Antuna naziva 'Padovanskim', on je u tom gradu zapravo u slijedu proživio svega nekoliko mjeseci, dok je i u Italiji općenito proboravio samo nekoliko godina koje su, međutim, bile odlučujuće. Mladenaštvo je u cijelosti proveo u Portugalu, gdje je i rođen. Bilo je to, naime, oko godine 1195. u Lisabonu. Potomak je plemićke obitelji Bulhoes y Taveira de Azevedo – skraćenog (prema talijanskom) Buglioni – koja među svoje pripadnike ubraja i časnoga Gofreda, vođu prve križarske Vojne i osvajača Svetoga Groba.

S petnaest je godina Fernando (to je ime, naime, bio primio na krštenju) iznenadio roditelje – koji su priželjkivali da im se sin posveti nečem plemenitijem i 'korisnijem' – ušavši u kolegij kanonika augustinijanaca u Lisabonu.

No česti posjeti rođaka i prijatelja previše su ga ometali u učenju i kontemplaciji, stupovima augustinijanskoga življenja, pa je molio neka bude premješten u teže dostupan samostan u Coimbri. Oštrouman i nadasve inteligentan, u svega nekoliko godina uspio je usvojiti čitavu teološku, znanstvenu te nadasve biblijsku kulturu, zahvaljujući čemu su ga prozvali 'Škrinjom zavjetnom'.

No ozbiljan te veoma drag mu studij nije uspio do kraja utažiti težnje njegove velikodušne duše, tim više što je bio primoran boriti se protiv popustljivosti i loših običaja, koji su u zajednicu prodirali poradi poglavara, kojega su više privlačile svjetovne spletkе, negoli asketska strogost. Mladi je kanonik poradi toga uvelike trpio te nije nalazio izlaza.

Foto: HAC, Kapela sv. Antuna Padovankog, SOS ogibalište, A6

Svoj je put pronašao onoga dana kada su u Coimbru dovezli zemaljske ostatke petorice franjevačkih fratarata koji su umrli mučeničkom smrću u Maroku, gdje su bili pošli tamošnjem stanovništvu naviještati radosnu vijest Evanđelja. Vidjevši njihov primjer koji ga je oduševio, Fernando ih je odlučio nasljedovati. Ubrzo se pridružio franjevačkom redu u Coimbri te uzeo ime brat Antonio. I sam je želio život okruniti mučeništvom pa se uputio brodom za Maroko, kako bi ostvario tu svoju žarku želju. No uhvatila ga je groznica koja mu je oduzela svu snagu.

Bio je prisiljen vratiti se, dok je na povratku završio kao brodolomac kod obala Sicilije, blizu mjesta Milazzo. Tako se našao u Italiji te se, u pratnji poglavara i subraće, uputio za Asiz, na veliki generalni kapitul, poznat pod nazivom 'kapitul rogožina'. Bila je 1221. godina. Tom je prigodom upoznao svetoga Franju koji će ga, oduševljen dubinom njegova nauka, uskoro prozvati 'mojim biskupom'.

U Asizu, gdje su se braći dodjeljivale različite zadaće i imenovanja, mladi i tada još nepoznati brat Antun određen je *in extremis* za provinciju Romagnu te poslan u samostan/samotište Montepaolo u blizini Forlija. Ondje je bio potreban zaređeni brat, koji će moći služiti svetu misu, budući da su u samostanu bila samo nezaređena braća, posvećena molitvi, samoći i mrtvenju.

U Montepaolu je sveti Antun proveo nekoliko godina u molitvi i učenju, dok je ujedno bio zadužen i za samostansku kuhinju.

Jedna nepredviđena propovijed, izrečena prigodom svećeničkoga ređenja (budući da se službeni propovjednik nije pojavio), bila je dovoljna kako bi duboka kultura, govorničke sposobnosti i nutarnje bogatstvo skromnoga brata iz Montepaola, zadužena za pranje suđa, privukle pozornost sviju. Uskoro će sveti Antun napustiti samotište, kako bi se uputio prašnjavim putovima sjeverne Italije i Francuske, kao putujući misionar i navjestitelj Evandeoske i franjevačke poruke.

Među njegovim je zadaćama bila i ona: širokim i dubokim naukom, natopljenim nadasve Svetim pismom, uzdrmati labilne umne tvorevine krivovjeraca, osobito albigeza, koji su svojim krivovjermom bili okužili jug Francuske.

Pojedinosti o njegovu životu, što ih je prvi anonimni biograf zabilježio u svom djelu *Ustrajnost*, bilježe napose misionarsku djelatnost ovoga sveca. Primjerice, kada su ga u krivovjermom Riminiju stanovnici odbili slušati, pošao je propovijedati ribama, koje su u velikom broju provirile svoje glavice iz vode.

Foto: HAC, Kapela sv. Antuna Padovankog, SOS ogibalište, A6

U jednom drugom gradu postavio je izazov krivovjercima dovevši izgladnjelu mazgu, koja se poklonila pred Posvećenom hostijom, zanemarujući tako zamaman miris hrane, koju su joj istovremeno bili ponudili.

Za vrijeme razdoblja što ga je proboravio u Francuskoj brat Antonio imenovan je 'čuvarem milostinje' te je u tom svojstvu sudjelovao na kapitulu održanu u Arlesu

(1226.), kada mu se – prema predaji – ukazao sveti Franjo. Vrativši se u Italiju, smjestio se u Padovi, u malom samostanu uz crkvicu Marije Bogorodice, odakle je nastavio svoju djelatnost nadasve tražena propovjednika. Ponekad čak ni crkve nisu bile dovoljne da prime gomile onih što su ga došli slušati pa se mjesto moralo tražiti na trgovima.

Posebno su poznate njegove korizmene propovijedi koje je održao u Padovi nekoliko mjeseci pred smrt, a one su urodile brojnim ispovijedima i obraćenjima.

Poznat je i njegov susret s Ezzelinom da Romanom, moćnim tiraninom, koji je neprestano bio u ratu s padovanskom općinom, koju je želio pridružiti svojim brojnim posjedima. Sveti je Antun pošao k njemu kako bi zagovarao oslobođenje potomaka nekolicine mjesnih plemićkih obitelji koje je Ezzelino bio zatočio te bez puno obzira držao u ćelijama u svojoj palači. Bili su to njegovi posljednji značajni pothvati, budući da je nakon toga, shrvan umorom i bolešću (čini se kako je trpio od vodene bolesti), prihvatio poziv svoga prijatelja, grofa Tisa, te se pošao malko odmoriti u samostan u Camposampieru, mjestašcu okruženu lijepim zelenilom.

Ondje je jedne večeri grof Tiso, gospodar Camposampiera, nazočio čudesnom događaju: vidio je brata Antuna u ekstazi kako u naručju drži Djetesce Isusa, zaogrnut oblakom tople svjetlosti. U blizini samostana svetom je Antunu njegov prijatelj grof, u gustoj krošnji jednoga oraha, dao sagraditi ćelijicu u koju se povlačio na molitvu. No tu su samoću ubrzo narušili obožavatelji koji su, otkrivši njegovo tajno skrovište, dolazili u velikom broju kako bi pronašli utjehu u njegovim riječima.

Jednoga je dana gomila, veća no obično, zauzela susjedno polje, što se sjajilo od ljetine, koja je na taj način bila ugrožena. Gospodar se približio prijeteći vilama kako će napraviti pokolj. Sveti ga je Antun strpljivo saslušao, a zatim pokretom ruke učinio da se pogažena pšenica ispravi.

Kasno u proljeće 1231. svetom je Antunu pozlilo. Smjesta je naslutio kako mu se bliži kraj pa je zamolio da ga prevezu u Padovu, kako bi oči zauvijek zatvorio u crkvici svete Marije koja mu bijaše toliko draga.

Stoga su ga položili na kola i krenuli prema gradu moleći psalme koji se obično mole za umiruće.

No stigavši u Arcellu, predgrađe Padove, stanje mu se pogoršalo pa su odlučili zaustaviti se ondje i zamoliti za gostoprimstvo klarise iz obližnjega samostana. Upravo ga je tu Gospodin pozvao k sebi. Izdahnuo je prošaptavši: 'Vidim svojega Gospodina.' Bio je to 13. lipnja. Imao je svega trideset i šest godina. Prema predaji,

u tome su trenutku padovanska djeca – a da ih nitko nije obavijestio – izašla iz svojih kuća i stala vikati: ‘Umro je Svetac, umro je sveti Antun!’“

Sv. Antun pokopan je u „crkvi svete Marije, koja je bila njegovim duhovnim utočištem u vrijeme intenzivnoga apostolskog djelovanja. Godinu dana poslije smrti glas o tolikim čudesima naveo je papu Grgura IX. da skрати postupak kanonizacije i proglasi ga svetim“. Godine 1946. proglašen je crkvenim naučiteljem.

Zaštitnik je djece, osobito one bolesne, siročadi, Portugala i Brazila, a Crkva ga svake godine svečano slavi 13. lipnja.

III) SVETI ANTUN PORUČUJE

Čitajući životopis sv. Antuna Padovanskoga, primjećuje se kako je život ovoga sveca prošao tako da je većinu života proveo na putu, a putujući je navješćivao Radosnu vijest i drugima je činio dobro. Stoga je i ulazak u tunel Javorova kosa prigoda da svaki vozač i putnik, potaknut primjerom sv. Antuna, drugima čini dobro i uputi lijepu i radosnu riječ, baš kako to i potiče sâm sv. Antun:

„Onaj koji je ispunjen Duhom Svetim govori različitim jezicima. Različiti jezici jesu različita svjedočanstva za Krista, kao što su poniznost, siromaštvo, strpljivost, poslušnost. O njima govorimo kad ih drugima pokazujemo životom. Riječ je živa kad život govori. Neka zato prestanu riječi, a neka progovore djela. Prepuni smo riječi, prazni djelima“ (*Časoslov Rimskog obreda*, 1135).

9.3. Sveta Barbara, djevica i mučenica – tiha čuvarica autoceste A6

Ulazeći u tunel Javorova kosa u smjeru prema Rijeci i u samom tunelu, naći ćemo njegovu tihu čuvaricu – sv. Barbaru. Kapelica se nalazi na ugibalištu tunela (stacionaža km 28 + 500 desno), smjer Rijeka, u jednoj osvijetljenoj niši u tunelu. Navedena dionica otvorena je 2008. godine.

Foto: HAC, Kapela sv. Barbare u tunelu Javorova kosa

Nalazeći se na ovom mjestu, napominjemo kako se kip sv. Barbare nalazi i na ulazu u tunel Javorova kosa, u smjeru Zagreba, između čvora Vrbovsko i čvora Ravna Gora (stacionaža km 29 + 300 lijevo). Navedena dionica autoceste otvorena je 2008. godine, a kod ovoga vjerskog objekta zanimljiva su dva detalja. Naime, osim što je ovaj vjerski objekt svojom izvedbom uklopljen u prostor u kojem se nalazi, ovaj je objekt zatvoren željeznom rešetkom u čijem se središtu nalazi prikaz čekića i dlijeta, dvije najvažnije alatke rudara, čija je sv. Barbara zaštitnica.

Foto: HAC, Kapela sv. Barbare na ulazu u tunel Javorova kosa

Također, na autocesti A6 još jednom ćemo se susresti sa sv. Barbarom, i to na samu ulazu u tunel Hrasten (223 m), između čvora Vrata i čvora Oštrovica (stacionaža km 62 + 000 lijevo), smjer Zagreb. Navedena dionica otvorena je 2008. godine.

Foto: HAC, Kapela sv. Barbare ispred tunela Hrasten

I) TUNEL HRASTEN

Tunel Hrasten nalazi se na dionici Oštrovica – Vrata, a dionica je to ukupne dužine 12,44 km. U promet je ova dionica puštena 1996. godine, a na dionici je izgrađeno 3,68 km objekata, među kojima se ističu tuneli Hrasten (278 m) i Tuhobić (2141 m). „Čvorom Oštrovica, koji se nalazi na početku dionice, omogućena je prometna povezanost otoka Krka i crikveničke rivijere s autocestom. Na kraju se nalazi čvor Vrata, nedaleko od Fužina. Četiri

podvožnjaka omogućuju bolju komunikaciju lokalnog stanovništva s obje strane autoceste“, ističe se u „Tehničkoj monografiji“ HAC-a.

Ovdje vrijedi istaknuti činjenicu kako je Hrasten 815 m visok vrh koji se nalazi oko 3 km zapadno od vrha Tuhobića.

II) SVETA BARBARA

U djelu „Sveci kroz crkvenu godinu“ (str. 602–603) čitamo kako je sveta Barbara bila djeвица i mučenica iz trećega stoljeća te kako se često prikazuje s kulom u koju ju je zatvorio otac Dioskur jer je bio „bolesno ljubomoran na njezinu ljepotu. Priča se kako je, za jednoga očeva duga izbivanja, sveta Barbara uspjela pobjeći iz svoje tamnice i pošla se krstiti pokraj jedne bare. Hodajući šumom, pronašla je utočište u pastirskoj sjenici, ali su je na prevaru vratili okrutnom ocu koji ju je, kako bi je kaznio, prokazao kao kršćanku. Vlasti su je potom zatvorile i podvrgle mučenjima što ih je – kako se priča – podnijela s upravo nevjerojatnom mirnoćom.

Foto: HAC, Kapela sv. Barbare u tunelu Javorova kosa

Sudac ju je osudio da mora proći mjestom posve naga, ali na dan izvršenja kazne spustio se gust i taman oblak čudesno poslan s neba te obavio njezino tijelo, štiteći je tako od znatiželjnih pogleda. Kada je osuđena na smrt, krvnikom joj je bio sam otac: neizmjereno žestokim udarcem sablje odrubio joj je glavu. No kada je krvava Barbarina glava pala na tlo, na njega se, s inače mirnoga neba, oborio grom te ga na mjestu spalio.

Ta je nenadana smrt, poslana kao kazna s neba, izvršila pravdu za njegov nadasve okrutan čin. Predaja, naime, govori kako je time duša okrutnoga oca smjesta završila u paklu, prije nego što je imao priliku pokajati se.

Od toga trenutka kršćani svetu Barbaru, koja je u III. stoljeću podnijela mučeničku smrt za obranu vjere i čistoće, zazivaju kao zaštitnicu od grmljavine, oružja i loše smrti – nagle smrti, bez Božjega oprosta.

Njeno je ime uključeno u ograničenu skupinu četrnaest 'svetih pomoćnika' koji se tako nazivaju stoga što vjernici na poseban način zazivaju njihov zagovor. Preostalih trinaest, abecednim redom, jesu: sveti Akacije, sveti Blaž, sveti Dionizije, sveti Egidije, sveti Erazmo, sveti Eustahije, sveti Florijan, sveti Juraj, sveta Katarina, sveti Kristofor, sveta Margareta, sveti Pantaleon i sveti Vid.

Foto: HAC, Kapela sv. Barbare na ulazu u tunel Javorova kosa

Ime Barbara je grčkoga porijekla i znači: strankinja. Osim što je, kako smo prethodno rekli, zaštitnica rudara, sv. Barbara je i zaštitnica radnika koji imaju posla s vatrom, vatrenim oružjem: vatrogasaca, artiljeraca, pirotehničara; ljudi koji riskiraju život, od nagle smrti, bez utjehe sakramenata. Također, sv. Barbara zaštitnica je Sirije“. Crkva spomendan sv. Barbare slavi svake godine 4. prosinca.

III) SVETA BARBARA PORUČUJE

Nažalost, iz života sv. Barbare nije nam ostalo puno povijesnih izvora. Jedino što „Rimski martirologij“ bilježi za nju jest da je bila djevica i mučenica iz Nikomedije (područje današnje Turske, u blizini grada İzmita). No bez obzira na to što o sv. Barbari znamo malo, njezin život sigurno će potaknuti svakoga putnika kroz

tunel da bez obzira na sve poteškoće i dalje ustraje na putu dobra, imajući na umu da na kraju svakoga tunela postoji svjetlo.

9.4. Blažena Djevica Marija Bezgrešna – tiha čuvarica autoceste A6

Putujući autocestom A6 u smjeru Zagreba, neposredno prije tunela Tuhobić, a između čvora Vrata i čvora Oštrovica, naići ćemo na kamenu kapelicu Blažene Djevice Marije Bezgrešne (stacionaža km 59 +900 lijevo). Navedena dionica autoceste otvorena je za promet 2008. godine.

Kako je i navedeno u „Tehničkoj monografiji HAC-a“, tunel Tuhobić nalazi se na dionici Oštrovica – Vrata. Dužina tunela je 2141 m, a izgrađen je 1996. godine. Na mjestima gdje uzdužni nagib kolnika prelazi 4% izgrađen je trak za sporija vozila širine 3 m. Za tehnologiju iskopa tunela odabrana je Nova austrijska tunelska metoda (NATM).

I) TUHOBIĆ

„Tuhobić je izdužena planina koja se pruža primorskim rubom goranske visoravni u smjeru sjeverozapad – jugoistok u dužini 8,5 km. Lokacija obuhvaća prostor od Gornjeg Jelenja do Benkovca Fužinskog s nekoliko karakterističnih vrhova razmještenih po hrptu: Straža (984 m) prema sjeverozapadu, Tuhobić (1109 m) u sredini hrpta, te Jelenčić (1106 m) prema jugoistoku. Prosječna nadmorska visina grebena varira između 950 i 1100 metara.

Glavno obilježje visokog dijela planine – na srednjem dijelu (hrbat) su blagi oblici obrasli niskom travom, dok su niži dijelovi na južnom i sjevernom dijelu prekriveni šumom. Osobitost ove planine dobro je poznata po svojoj izrazitoj oštroj granici između goranske i primorske klime i vegetacije. Niti na jednoj planini granica između goranskih šuma i primorskih krških terena nije tako oštra i upadljiva kao na Tuhobiću. Na ovoj lokaciji sjeveroistočni vjetar – bura često dostiže orkanske razmjere. Tuhobić je travnat vrh s kojeg se pruža prekrasan pogled na obližnje mnogobrojne vrhove s jedne, te na more i otoke s druge strane. Otvoren je u svim smjerovima. Vrh je označen novoizgrađenim geodetskim stupom“ (usp. *planinareenje.hr*).

Želite li posjetiti ovaj vrh, putujući prema Zagrebu, to se može učiniti iz mjesta Benkovca Fužinskog, a uspon u dužini od 5 km traje oko dva sata. Također, bit će to i lijepa prigoda da se svrati i u Fužine koje su po turističkoj ponudi poznate još od 1874. godine, a kao preporuka za posjet posebno se izdvajaju akumulacijska jezera Bajer, Lepenica i Potkoš te špilja Vrelo. Kao jedna od originalnih turističkih ponuda ovoga mjesta ističe se ispraćaj stare godine i doček nove godine na otvorenom u podne 31. prosinca.

II) BLAŽENA DJEVICA MARIJA BEZGREŠNA

Blažena Djevica Marija u prvom je redu prepoznata kao Majka Božja, kao ona koja je rodila Isusa Krista, pravoga Boga i pravoga čovjeka. Crkva tijekom godine, osim što svečano slavi njezino rođenje (8. rujna, Mala Gospa) i njezino uznesenje na

nebo (15. kolovoza, Velika Gospa), slavi i svetkovinu njezina bezgrešnoga začeca, i to 8. prosinca.

Ova marijanska svetkovina tijekom povijesti drugačije se razvijala u istočnoj i zapadnoj Crkvi. U samostanima na području Palestine, tijekom osmoga stoljeća, ova svetkovina slavila se 9. prosinca, ali s nazivom Začece blažene Ane. Odabir datuma nedvojbeno je ovisio o postojećem blagdanu Marijina rođenja koji se slavio 8. rujna, dakle, devet mjeseci kasnije. Slavlje ove svetkovine veže se i uz dva apokrifna teksta: Jakovljevo protoevanđelje (11. stoljeće) i Evanđelje o rođenju Marijinu (4. stoljeće). U njima je na jednostavan način ispričano kako Joakim i Ana, tijekom dvadeset godina braka, nisu mogli imati djece. Nakon anđelova navještenja Ana je začela Mariju. Sa sigurnošću možemo reći kako se ova svetkovina na Zapadu prvi put slavila na području današnje Engleske u 11. stoljeću, i to 8. prosinca s naslovom Začece svete Marije.

U kontekstu toga žarkog i bogatog odraza teološke i marijanske pobožnosti, koja je obilježila dvanaesto i trinaesto stoljeće na Zapadu, svetkovina je mijenjala i razvijala svoj sadržaj stavljajući u središte proslavu Marijina bezgrešna začeca, odnosno začeca oslobođena istočnoga grijeha, koji je zajednički nazivnik čitavu čovječanstvu. S takvim sadržajem svetkovina se prvi put širi u Francuskoj, ali ne bez protivljenja (počevši od svetoga Bernarda iz Clairvauxa (+ 1153.), koji se snažno protivio ovom novom slavlju). Ni sveti Toma (+ 1274.) nije bio za novi sadržaj ove svetkovine. Poznate su žestoke polemike franjevca Dunsca Scotusa (+1308.) protiv tomista i dominikanaca koji ili nisu slavili ovu svetkovinu ili su je jednostavno nazivali blagdanom Marijina posvećenja, izbjegavajući pri tome sva pitanja oko istočnoga grijeha, ponekad s previše grubim i materijalnim tumačenjima. Uza sve to, papa Ivan XXII. (+1334.) počeo je s velikom svečanošću slaviti ovaj blagdan u Avignonu, a 1476. godine Siksto IV. odobrio ga je za rimski kalendar, obogativši ga oprostima, vlastitim misnim obrascem i časoslovom. Polemika nije prestajala, posebice prema dominikanskom redu koji je i dalje bio nesklon sadržaju ovoga slavlja. Aleksandar VII. godine 1661., da bi stao na kraj prijeporima, konstitucijom *Sollicitudo omnium ecclesiarum*, službeno je odredio sadržaj slavlja: da je Marijina duše od trenutka začeca bila sačuvana od istočnoga grijeha. Pio IX., prigodom proglašenja dogme (1854.), proglasio je dan 8. prosinca za slavlje ove svetkovine i kao takav ostao je i danas u kontekstu vremena došašća. Međutim, biskupske konferencije imaju pravo prenijeti ovaj blagdan i na nedjelju ako smatraju da je tako prikladnije (usp. A. Bugnini, *La reforma liturgica 1948–1975*, C.L.V. – Ed. Liturgiche, Rim, 1997., 322).

Foto: HAC, Blažena Djevica Marija bezgrešna, ispred tunela Tuhobić

U bizantskoj tradiciji začće Blažene Djevice prikazano je u sceni poljupca Joakima i Ane ispred Zlatnih vrata Hrama u Jeruzalemu. Scena zagrljaja između roditelja klasična je za prikaz važnih osoba u srednjovjekovnim minijaturama. Čuvena Giottova freska u Padovi preuzima ovu tipologiju. Na Zapadu se ikonografija bezgrešnoga začća definitivno udaljila od ovoga prikaza. Na prikaz Začća (kao silazak na zemlju) velik je utjecaj imao prikaz uznesenja Blažene Djevice na nebo. Tako je Djevica prilikom Uznesenja predstavljena kao Zvijezda jutarnja (Litanije), kao nevjesta (Pj 6,11) ili kao Žena zaogrnut suncem, mjesecom

pod nogama i krunom od dvanaest zvijezda na glavi (usp. Otk 12,1). U događaju bezgrešnoga začeca Marija je prikazana i kako stoji na polumjesecu, okrunjena zvijezdama, s otvorenim ili prekriženim rukama na prsima. Kako bi se označila razliku između ta dva prikaza, u događaju uznesenja Marija podiže oči prema nebu gdje je čeka Krist, a u prikazu bezgrešnoga začeca Marijin pogled usmjeren je prema zemlji. Tako je Marija izjednačena s nevjestom iz Pjesme nad pjesmama, sva lijepa i besprijeekorna, sa svim atributima koje joj pripisuju litanije iz Loreta. Prve takve prikaze nalazimo početkom šesnaestoga stoljeća u časoslovima koji su povezani s litanijama (Časoslov, 1505.). Zmija pod nogama Djevice približuje dva biblijska teksta: zmaja iz Knjige Otkrivanja (12. poglavlje) te događaj o padu (Post 3). Također, zmija će biti i simbol svih krivovjerja koja su slomljena upravo pod Djevičnim nogama.

III) BLAŽENA DJEVICA MARIJA PORUČUJE

Susrećući se s događajem začeca Blažene Djevice Marije, a neposredno prije ulaska u dubine planine Tuhobić, prilika je da se putnik na ovom dijelu prisjeti početka svoga života i ljubavi svojih roditelja. U točki začeca započeo je i čovjekov životni put, a gledajući u tu točku uvijek ispočetka, može se ostati zadivljen pred tolikim misterijem života. Također, o ovom događaju može se razmišljati i uz riječi sv. Anzelma, biskupa (*Časoslov Rimskog obreda I*, 845–846):

„Ženo, puna i prepuna milosti! Od preobilja tvoje punine zaliveno, sve je stvorenje živnulo. Djevice blagoslovljena i preblagoslovljena, tvojim blagoslovom blagoslovljena je sva priroda: nju, svoje stvorenje, blagoslovi Stvoritelj, da ona, stvorenje, blagoslovlje svoga Stvoritelja. Sva je priroda od Boga stvorena, a Bog se rodio iz Marije. Bog je sve stvorio, a Marija Boga rodi. Bog koji sve načini, sebe načini iz Marije. I tako je sve ono što načini obnovio. On koji je mogao sve načiniti ni iz čega, ne htjede to što bijaše oskrvnuto obnoviti bez Marije.

Bog je, dakle, otac svega stvorenoga, a Marija je majka obnovljenog stvorenja. Bog je otac svega načinjenoga, a Marija majka svega uspostavljenoga. Jer, Bog rodi Onoga po kome sve postade, a Marija rodi toga istoga po kome je sve spašeno. Bog rodi Onoga bez kojega uopće ništa ne postoji, a Marija rodi toga istoga bez kojega ništa dobro ne postoji.

O doista, Gospodin s tobom, jer tebi Gospodin daje da tebi, s Njime, sva priroda bude dužnikom.“

***Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz
Programa poticanja novinarske izvrsnosti.***

Ključne riječi: A6 Bezgrešna Hrvatske autoceste Javorova kosa sveta Barbara
sveti Antun Padovanski Tihi čuvari hrvatskih autocesta Tuhobić tunel Hrasten

Daljnje korištenje vijesti u medijima samo uz prethodno odobrenje izdavača.
Sva prava pridržana © 2018 - 2019 Hrvatska katolička mreža